

i Formalia

RETKLA1101 - Klassisk retorikk

Høsten 2020

Skoleeksamen (4 timer)

Det er automatisk lagring av besvarelsen din i Inspira hvert 15. sekund. Ved eksamenslutt vil besvarelsen din automatisk leveres til sensur. Etter å ha startet prøven, ser du din gjenværende tid oppe til venstre.

Du kan endre språk i Inspira ved å trykke på ikonet oppe til høyre.

Hvis du ønsker å trekke deg underveis, trykk på ikonet i høyre hjørne for å få opp valget «jeg vil trekke meg».

Praktisk informasjon om eksamen:

Du kan svare på norsk, svensk, dansk eller engelsk.

Eksamen består av flere deler. Les instruksjonen for hver del

Sitat- og kildebruk

Det er viktig at du setter deg inn i reglene for sitat- og kildebruk:

<https://www.hf.uio.no/studier/ressurser/kilder/index.html>

På korte digitale hjemmeeksamener (2-6 timer) er det ikke påkrevd med litteraturliste på slutten av besvarelsen. Dersom du bruker andres materiale i besvarelsen din uten å opplyse om det, kan det bli regnet som fusk eller forsøk på fusk. Fusk kan få alvorlige konsekvenser for deg som student, for mer informasjon se <https://www.uio.no/studier/eksamen/kildebruk/>

Kontaktinformasjon

Dersom du har tekniske problemer med Inspira eller har andre spørsmål, ring 22 84 10 70 eller send e-post til eirik.finne@ifikk.uio.no

Vi er tilgjengelige fra en halv time før eksamen starter.

Dersom du har faglige spørsmål, send epost til: eirik.finne@ifikk.uio.no (KUN de 2 første timene av eksamen).

Lykke til!

i Generelle instruksjer

(Gjelder alle oppgavene)

- Omfang på besvarelsene må være innenfor den gitte rammen. Det gis fradrag for besvarelser som enten er for korte eller for lange.
- Du må skrive fullstendige og sammenhengende setninger.
- Det er viktig at egennavn og fagbegreper staves korrekt.
- Når du siterer ordrett fra en primær- eller sekundærkilde, må du bruke anførselstegn og angi kilden. Ellers trenges det ikke kildehenvisning. (Det anbefales imidlertid at du siterer så lite som mulig; bare gjør det hvis det er absolutt nødvendig.)

i Kortsvarsoppgaver - instruks

Besvar **fire (4)** av de seks oppgavene. (hvis du besvarer flere, vil bare de første 4 leses og vurderes). Hvert svar bør være på ca. 200-400 ord.

NB Skriv "ikke besvart" i teksteditoren på de to oppgavene du ikke svarer på!

1 Kortsvarsoppgave 1

Forklar hva en «praeteritio» er og hva dens retoriske virkning består i. Illustrer din forklaring med noen konkrete eksempler fra antikkens retorikk.

Skriv ditt svar her...

Format | **B** | *I* | U | x_2 | x^2 | I_x | | | | | | | | | | | |

Words: 0

Maks poeng: 0

2 Kortsvarsoppgave 2

Presenter og gjengi hovedpunktene i Demosthenes' Tredje filippiske tale.

Skriv ditt svar her...

Format | **B** | *I* | U | x_2 | x^2 | I_x | | | | | | | | | | | |

Words: 0

Maks poeng: 0

3 Kortsvarsoppgave 3

Forklar hvorfor året 322 f. Kr. er et nøkkelår i den greske retorikkens historie.

Skriv ditt svar her...

Format | **B** | *I* | U | x_2 | x^2 | I_x | | | | | | | | | | Σ | ABC |

Words: 0

Maks poeng: 0

4 Kortsvarsoppgave 4

I en oversiktsartikkel over romersk retorikk i det første århundret f. Kr. står den følgende setningen: «We would willingly trade in large parts of Cicero's massive oeuvre in return for a speech by his great rival Quintus Hortensius Hortalus, or one by the stern and self-righteous Stoic moralist Marcus Porcius Cato.» Forklar dette utsagnet i en historisk kontekst og ta stilling til det.

Skriv ditt svar her...

Format | **B** | *I* | U | x_2 | x^2 | I_x | | | | | | | | | | | |

Words: 0

Maks poeng: 0

5 Kortsvarsoppgave 5

Skisser sammenhengen mellom retorikk og historieskriving i antikken. Bruk noen konkrete eksempler til illustrasjon.

Skriv ditt svar her...

Format | **B** | *I* | U | x_2 | x^2 | I_x | | | | | | | | | | | ABC |

Words: 0

Maks poeng: 0

6 Kortsvarsoppgave 6

Skisser historien av De syv frie kunster og retorikkens betydning i den.

Skriv ditt svar her...

Format | **B** | *I* | U | x_2 | x^2 | I_x | | | | | | | | | | Σ | ABC |

Words: 0

Maks poeng: 0

i Langsvarsoppgave - instruks

Vennligst følg disse retningslinjene:

- Besvarelsen skal være på mellom 800 og 1400 ord.
- Teksten din skal primært besvare spørsmålene om hva taleren ønsker å oppnå og hvordan han søker å oppnå sitt mål. Det er viktig at du tar stilling til spørsmål om f. eks. retorisk situasjon, talesjanger, stiltype, konstruksjon av etos, appell til patos, disposisjon av talen, bruk av bevismidler, troper, figurer, osv. Det som imidlertid er viktigst er at du argumenterer på en logisk sammenhengende og analytisk måte og at taleanalysen din har en «rød tråd» (dette er faktisk viktigere enn å få dekket samtlige av aspektene nevnt ovenfor).
- Du må bruke de korrekte/passende retoriske fagbegrepene.

7 Langsvarsoppgaven

Gi en retorisk analyse av Antifons «Tale mot stemoren for forgiftning». Talen i dansk oversettelse finnes i vedlegg (sammen med en kort introduksjon på engelsk som også bør leses).

[Klikk her for å laste ned teksten til venstre](#)

Skriv ditt svar her...

Format | **B** | *I* | U | x_2 | x^2 | I_x | | | | | | | | | | | |

Words: 0

Maks poeng: 0

Question 7
Attached

Against the stepmother

Background. The speaker's father and his friend Philoneus were dining together when (we are told) Philoneus' *pallakē* ("concubine" – see 1.14n.), whom he was about to discard, after serving dinner to the two men added a drug to their wine, killing Philoneus immediately and causing the father's death several days later. When questioned the woman said the father's wife, who is the boy's stepmother, had told her that she too needed to regain her man's affection and that the drug was a love potion. Philoneus' relatives had the concubine tortured and executed for her part in the killing. Before he died, the speaker's father instructed him to prosecute his stepmother for the crime, claiming this was not the first time she had tried to kill him with a drink allegedly intended to gain his affection. Although the deaths occurred some time ago, when the speaker was still a boy (1.30), he had to wait until he reached the required legal age (eighteen) to prosecute (1.11n.). The woman is defended by her sons, the speaker's half-brothers; they are apparently older than he, and he is therefore the son of a mistress or concubine. The case is tried before the Areopagus (1.22n.), the court for intentional homicide, arson and poisoning (AP 57.3). The woman is throughout spoken of as the killer, and the charge must be homicide (φόνος), not "planning" (βούλευσις), as some have argued (cf. 1.3n.).

Mine herrer! Rent bortset fra, at jeg er ung, og ikke før 1.
har prøvet at føre en proces, bringer denne sag mig i en
ubehagelig og vanskelig situation, hvad enten jeg opgiver
processen på trods af min faders påbud om at drage hans
mordere til ansvar, eller jeg fører sagen igennem og tvin-
ges til at bryde med dem, jeg mindst af alt burde komme
i konflikt med: Mine brødre på fædrene side og mine 2.
brødrers moder. Men det er jo skæbnen og mine brødre
selv, der har fremtvunget denne proces mellem os. De
burde have hævnnet den døde og hjulpet den, der tog sa-
gen op; men det er gået lige omvendt: De er selv blevet
mine modstandere og står anklaget for mord¹), således
som det står skrevet i mit anklageskrift.

Jeg har en bøn til Jer, mine herrer: Hvis jeg beviser, 3.
at mine brødrers moder med fuldt overlæg har myrdet
vor far og ikke een gang, men mange gange er blevet
grebet på fersk gerning i at pønse på hans død, skal I for
det første holde jeres love i hævd. – Dem har I fået over-
draget af Guderne og forfædrene, hvis eksempel I skal
følge, når I tager stilling til spørgsmålet om domfæl-
delse. – For det andet skal I hævne min far, der er blevet 4.
dræbt, og hjælpe mig, der er ladt ene tilbage. Det er Jer,
der er mine pårørende; for de, der burde hævne den døde
og komme mig til hjælp, har vist sig som hans mordere
og står nu som mine modstandere. Hvem skal man så
henvende sig til, eller hvor skal man så søge tilflugt, hvis
ikke hos Jer og hos retfærdigheden?

1. Det var almindeligt, at ikke blot gerningsmanden, men også familien blev kaldt »mordere«. Cf. Ant. III, B, 4.

5. Jeg undrer mig over, hvad der har bevæget min broder til at blive min modstander. Mon han tror, at han respekterer Guderne, hvis han ikke forråder sin moder? Jeg mener, at det i langt højere grad er en krænkelse af Guderne, hvis man undlader at hævne den dræbte, især da min far mod sin vilje blev offer for en plan om at myrde ham, hvorimod min broders moder af egen fri vilje begik et mord, hun havde planlagt. I hvert fald kan min modpart ikke med sikkerhed påstå, at hans moder ikke dræbte vor far. For han afviste den mulighed, han havde for at få klar besked: Forhøret under tortur, og han var kun interesseret i undersøgelser, der ingen oplysninger kunne bringe. Han burde i stedet have interesseret sig for den opfordring til forhør, jeg fremsatte, for at sandheden kunne komme for en dag; for hvis slaverne nægtede, kunne han med god samvittighed have ført et energisk forsvar mod mig, og hans moder ville have været rensset for den fremsatte beskyldning. Men når han ikke ville foretage en undersøgelse af sagens sammenhæng, hvilken mulighed har han så for at vide besked med det, han ikke var interesseret i at udforske? [Hvilken sandsynlighed, mine herrer dommere, er der så for, at han kender sandheden om det, han ikke har villet undersøge?]
6. Jeg er spændt på, hvad han vil sige til sit forsvar. Han var sikker på, at forhøret af slaverne ville gøre det umuligt at redde moderens liv, og han mente, at hendes frelse afhang af, at forhøret ikke blev foretaget; for de troede, at sandheden kunne skjules på denne måde. Hvordan kan han så være i god tro med sin beedigede påstand om at vide besked, når han afviste at få sagen opklaret, skønt jeg tilbød at benytte den retfærdigste form for forhør, man kan tænke sig? For det første var det jo deres slaver, jeg ville afhøre. De vidste, at denne kvinde, mine brøders moder, også tidligere havde pønset på at forgive min fader, at min fader havde grebet hende på fersk gerning, og at hun ikke nægtede, men blot foregav, at hun ikke stræbte ham efter livet, men søgte at give

ham en elskovsdrik. Jeg ønskede derfor at afhøre slaverne på den måde, at jeg nedskrev mine beskyldninger mod denne kvinde på en tavle, og jeg opfordrede mine brødre til at fungere som forhørsledere i mit nærvær, for at slaverne ikke under indflydelse af torturen skulle gå ind på det, jeg spurgte dem om. – Det var mig nok, at man brugte de spørgsmål, der stod på tavlen, og jeg har ret til at tage dette som et bevis på, at min fremfærd mod min faders morder er rigtig og retfærdig. – Hvis slaverne så nægtede eller modsagde hinanden, ville torturen tvinge dem til at røbe, hvad der var sket; for et forhør under tortur vil få selv dem, der er indstillet på at lyve, til at røbe sandheden.

Lad os sætte, at det var dem, der havde henvendt sig til mig, så snart de havde fået nys om, at jeg ville rejse sag mod min faders morder, og at det var dem, der ønskede at udlevere de slaver, de havde. Hvis jeg i så fald havde afvist at modtage slaverne, er jeg overbevist om, at de ville have fremført mit afslag som det vægtigste bevis på, at de ikke var skyld i mordet. Da det imidlertid er mig, der først ønskede selv at blive forhørsleder og dernæst tilbød dem at lede forhøret i mit sted, må jeg vel med samme ret kunne bevise, at de er skyldige.

[For hvis jeg ikke havde accepteret et tilbud fra dem om at udlevere slaverne til forhør under tortur, ville det have været et bevis i deres favør. Lad det samme bevis komme mig til gode, når det var dem, der ikke ville udlevere slaverne, skønt jeg ønskede at udforske sagen.] Jeg finder det oprørende, at de forsøger at rette en bøn til jer om ikke at dømme dem, når de selv afviste at udlevere deres egne slaver og blive dommere i deres egen sag.

Det er ganske klart, at mine brødre vægrede sig ved at kaste lys over sagen: de vidste jo, at ansvaret for forbrydelsen ville falde tilbage på dem selv. Derfor ville de fortie sagen og ikke rippe op i den. Men sådan er I ikke, mine herrer! Det er jeg sikker på. Nej, I vil få forbrydelsen opklaret.

Efter behandlingen af dette emne vil jeg forsøge på

at give jer en sandfærdig fremstilling af begivenhederne. Måtte retfærdigheden vise mig vej!

14. Der var et rum ovenpå i vort hus, som min faders gode ven, den retskafne Filoneos, boede i, når han var i byen. Filoneos havde en frille²⁾, som han overvejede at sende til et bordel. Min stedmoder gjorde sig gode venner med
15. hende, og da hun fik nys om den uret, som truede slavinden fra Filoneos side, sendte hun bud efter hende, og fortalte hende, da hun var kommet, at hun også selv blev dårligt behandlet af min fader; hvis slavinden ville følge hendes råd, var hun i stand til at gøre Filoneos forelsket i hende og samtidig min fader forelsket i hende selv; hun havde lagt en plan, hvis udførelse afhang af slavinden.
16. Hun spurgte så slavinden, om hun ville hjælpe hende, og fik, tror jeg nok, omgående et bekræftende svar.

Nogen tid efter skulle Filoneos bringe et offer til Zeus Ktesios³⁾ i Piræus, medens min fader forberedte en rejse til Naxos. Filoneos syntes, det var en glimrende lejlighed til at ledsage min fader, der var hans gode ven, til Piræus og beværte ham, når han havde foretaget ofringen. Filoneos frille fulgte med for at gå til hånd ved ofringen. Da de var kommet til Piræus, foretog Filoneos sin ofring, og da han var færdig, gav kvindemennesket sig til at overveje, om hun skulle give dem medikamentet før eller efter måltidet. Efter moden overvejelse fandt hun det bedst at vente til bagefter i overensstemmelse med

17. den besked, hun havde fået af denne Klytaimnestra. En detaljeret beskrivelse af middagen ville være for lang-

18.

2. »Fast elskerinde«, der nød særlig retsbeskyttelse, hvis hun var fribåren. F. eks. blev voldtægt mod en fribåren frille straffet lige så strengt som voldtægt mod en ægteviet hustru, og man havde ret til at dræbe sin frilles elsker lige så vel som sin hustrus elsker. (Lys. I, 31-32). Her er der tale om en slavinde, som Filoneos kunne sælge eller udleje til et bordel efter forgodtbefindende. Det var ret almindeligt at have frille i Athen, fordi en athensk borger kun måtte gifte sig med datteren af en athensk borger.

3. Zeus som beskytter af ejendom og erhvervelse. Afbildes som regel i slangeskikkelse.

trukken både for tilhørerne og fortælleren. I stedet vil jeg forsøge så kortfattet som muligt at fortælle jer, hvordan de derefter blev forgiven:

Da værten, der ofrede til Zeus Ktesios, og gæsten, der skulle sejle bort, havde afsluttet deres måltid, ville de naturligvis udgyde drikofre⁴⁾ og afbrænde røgelse på, at lykken måtte følge dem. Medens de bad en bøn, der aldrig skulle gå i opfyldelse, skænkede Filoneos frille drikofferet op til dem og kom samtidig giften i. Overbevist om at handle kløgtigt gav hun Filoneos mest; formodentlig i håbet om, at han ville elske hende højere, hvis hun gav ham en større dosis; for hun vidste ikke, før ulykken var sket, at hun blev bedraget af min stedmoder. Derimod gav hun vor far en mindre dosis. Filoneos og min fader tog deres egen morder i hånden, og da de havde udgydt drikofferet, tømte de deres sidste bæger. Filoneos døde på stedet, mens vor far blev ramt af en sygdom, som tyve dage senere medførte døden. Resultatet blev, at medhjælpersken, der lagde hånd til forbrydelsen, fik sin velfortjente straf, skønt hun ikke var den skyldige. – Hun blev lagt på hjulet og derpå overgivet til bøddelen. – Men også den skyldige, der stod bag forbrydelsen, vil få sin straf, hvis I og Guderne vil det.

Læg mærke til, hvor retfærdig min bøn til jer er i sammenligning med min broders. Jeg opfordrer jer til at hævne den, der er blevet myrdet og forurettet for tid og evighed. Min broder vil derimod ikke gå i forbøn for den dræbte, som er værdig til jeres medlidenhed, jeres hjælp og jeres hævn, fordi han i sin bedste alder på en vanhellig og vanærende måde blev ombragt af dem, der burde have været de sidste til at dræbe ham. Han vil i stedet på morderskens vegne fremføre en bøn, som både I og Guderne vil stemple som uretfærdig, blasfemisk, uopfyldelig og uhørt: Han vil bede jer om (at tilgive hende) den forbrydelse, som hun ikke kunne få sig selv

4. Et drikoffer bestod i, at man hældte en smule af vinen på gulvet som et offer til guden, før man selv drak.

- fra at begå. Det er ikke jeres sag at hjælpe morderne, men dem, der med overlæg bliver myrdet, og det oven i købet af mennesker, der burde være de sidste til at gøre det. I har nu muligheden for at fælde en retfærdig dom
23. i denne sag, og den skal I benytte jer af! Min broder vil gå i forbøn for sin mor, der er i live – hun, der koldblodigt og uden respekt for Guderne gjorde det af med min fader – og hvis han overtaler jer, vil han bede om, at hun ikke bliver straffet for sine misgerninger. Jeg beder jer derimod i min myrdede faders navn om, at hun straffes uden pardon, og I har netop fået jeres dommerværdighed og dommertitel, for at de skyldige kan få deres straf. Jeg fører denne sag for at få hende straffet for hendes misgerninger, og for at jeg kan hævne vor far og holde jeres love i hævd. Hvis jeg taler sandhed, fortjener jeg, at I alle støtter mig i mit forehavende. Min broder har derimod taget lovbyrskens parti, for at hun ikke skal blive straffet for sine misgerninger.
24. Hvad er retfærdigst? At den, der har myrdet med fuldt overlæg, bliver straffet eller går fri? Bør man have størst medlidenhed med den dræbte eller med morderen? Jeg mener med den dræbte. For i så fald vil jeres forhold til Guder og mennesker i højere grad være præget af retfærdighed og fromhed. Jeg ønsker derfor, at denne kvinde må lide døden og rammes af jeres retfærdige dom lige så nådesløst og ubarmhjertigt, som hun selv dræbte min fader. Hun begik frivilligt et overlagt mord. Han led en volsom død mod sin vilje. – Kan det betvivles, mine herrer, at han led en voldsom død? Han stod jo i begreb med at sejle væk fra Attika og blev beværtet af sin ven. Men hun, der myrdede vor far ved at sende giften med en opfordring til at komme den i hans bæger, hvorledes er hun værdig til jeres eller noget andet menneskes medlidenhed og overbærenhed? – Hun der ikke selv værdigede sin mand nogen medlidenhed, men berøvede ham livet på en vanærende og vanhellig måde. Man bør snarere have medlidenhed med mennesker, der rammes af ulykken mod deres vilje, end med folk, der med fuldt
- 25.
- 26.
- 27.

overlæg planlægger deres forbrydelser og forseelser. Ligesom hun berøvede min fader livet uden frygt og uden respekt for Guder, Heroer og mennesker, således vil hun også få sin velfortjente straf, ramt af jeres retfærdige dom og uden at opnå jeres overbærenhed, medlidenhed eller respekt.

Jeg er forbløffet over, at min broder uden at blinke turde aflægge eden på sin moders vegne og garantere, at hun er uskyldig. Hvordan kan man vide sig sikker på noget, man ikke selv har overværet? Det er jo næppe i vidners nærvær, at de, der stræber andre efter livet, lægger deres planer og træffer deres forberedelser. Nej, det sker i dybeste hemmelighed og således, at ingen mennesker får det at vide. Ofrene ved intet, før ulykken er sket, og de mærker døden nærme sig. Hvis de på det tidspunkt er i stand til det, og hvis de når det, før de dør, tilkalder de deres venner og slægtninge og tager dem til vidne. De fortæller dem, hvem morderen er, og forpligter dem til at hævne den uret, de har lidt. – Det var netop en sådan forpligtelse, min fader pålagde mig, da han lå på sit dødsleje. – Hvis dette ikke lykkes for dem, griber de til pennen og tager deres slaver til vidne og fortæller dem, for hvis hånd de dør. Min fader gav denne oplysning og dette påbud til mig, dengang jeg var lille, og ikke til sine slaver.

Jeg har afsluttet min beretning og ydet loven og den dræbte min bistand. Nu er det jeres sag at tage stilling til resten og træffe en retfærdig afgørelse. Dog tror jeg også, at underverdenens Guder drager omsorg for de forurettede.